

Täydentävän kuulemisen lausuntopyyntö valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitysinventoinnista

821/11.05.00/2020

13/11.05.00/2016

Kaavoitus- ja ympäristölautakunta 18.02.2016 § 5

Kaavoitusarkkitehti Mika Sahlström 8.2.2016:

Ympäristöministeriö pyytää lausuntoa valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitysinventoinnista.

Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet ovat maamme edustavimpia maaseudun kulttuurimaisemia, joiden arvo perustuu monimuotoiseen kulttuurivaikutteiseen luontoon, hoidettuun viljelymaisemaan ja perinteiseen rakennuskantaan. Maisema-alueissa korostuvat perinteisessä asussa säilyneet, elinvoimaiset, luonnonlaatu ja kulttuuriperinnöltään monipuoliset maisemakokonaisuudet kylläen, luonnonalueineen ja historiallisine kohteineen.

Maisema-alueilla pyritään turvaamaan edustavien ja elinvoimaisten maaseutumaisemien säilyminen. Maisemien vaalimisen keinot perustuvat vapaaehtoisuuteen, eri tukijärjestelmiin ja maankäytön suunnitteluun.

Maisema-alueet merkitään maakuntakaavoihin ohjeeksi alemman asteiselle kaavoitukselle ja näille alueille on mahdollista perustaa luonnonsuojelulain mukaisia maisemanhoitoalueita paikallisen aloitteellisuuden myötä. Maisema-alueiden maisemanhoidolle tärkeitä ovat myös maatalouden ympäristökorvauksiin liittyvät säädökset sekä erilaiset hankerahoitukset. Maisema-alueiden määrittely toteuttaa Eurooppalaisen maisemayleissopimuksen tavoitteita.

Lista valtakunnallisesti arvokkaista maisema-alueista on kirjattu valtioneuvoston vuonna 1995 tekemään periaatepäätökseen, jonka mukaan Suomessa on 156 valtakunnallisesti arvokasta maisema-aluetta. Koska maaseutu, maaseudun elinkeinot sekä maisemanhoitoa ohjaavat säädökset sekä tietoisuus maisemakokonaisuuksista ovat päätöksen jälkeen muuttuneet, ympäristöministeriö käynnisti vuonna 2010 valtakunnallisen päivityksen maisema-alueista. Nyt nähtävillä asetettu esitys perustuu vuosina 2010–2015 maakunnissa tehtyihin inventointeihin, jossa alueiden valikoima, arvoluokat sekä rajaukset on tarkistettu. Uudessa inventoinnissa on otettu viljelymaisemien ohella huomioon myös saaristoelinkeinoin, metsä- ja erätalouteen sekä poronhoitoon liittyvät kulttuurimaisemat.

Nähtävillä olevassa päivitysinventoinnissa Varsinais-Suomea kuuleminen koskee 10 kohdetta. Naantalia koskeva Rymättylän ja Luonnonmaan itäpuolinen merialue liittyy päivitysinventoinnissa esitettyyn Airiston merimaisemaan.

Alueiden asukkailla, maanomistajilla ja muilla osallisilla on mahdollisuus kertoa mielipiteensä ehdotuksista maisema-alueiksi. Kuuleminen alkaa 18.1.2016 ja se jatkuu 19.2.2016 asti. Samassa yhteydessä järjestetään sidosryhmille ja viranomaisille lausuntokierros joka päättyy 15.3.2016.

Ympäristöministeriö toivoo saavansa mielipiteitä ja kannanottoja ehdotettujen maisema-alueiden

- kuvauksista
- aluerajauksista
- hankkeeseen liittyvästä SOVA-lain mukaisesta ympäristöselostuksesta.

Päivitysinventoinnin tuloksia esittelevät aineistot ovat virallisesti esillä ympäristöministeriön internetsivulla <http://www.ym.fi/maisemakuuleminen>

Kuulemisaineiston maisema-alueiden aluekuvauksissa Airiston merimaisemaa arvioidaan seuraavasti:

Airiston merimaisema on yhden Suomen tunnetuimman ja tärkeimmän meriväylän varrelle hahmottuva maisemakokonaisuus Turun saaristossa. Alueen arvo perustuu rannikon ja saariston monipuoliseen luontoon, Turkuun johtavan laivaväylän historialliseen merkitykseen, vanhaan huvila- ja kartanokulttuuriin sekä saaristolaiskalastuksen ja -maatalouden synnyttämiin elinkeinomaisemiin. Airiston merimaisemien erityistä kulttuurihistoriallista merkitystä korostavat myös Seilin hospitaalisaari sekä ranta-alueiden perinnebiotoopit. Airisto muodostaa arvokkaan maisemallisen jatkumon Saaristomeren kansallispuiston, Turun kansallisen kaupunkipuiston sekä Aurajokilaakson valtakunnallisesti arvokkaan maisema-alueen kanssa.

Airiston merimaiseman rajaus

Alue alkaa Ruissalosta ja sisäsaaristosta, jatkuen Airiston ulapalle ja sieltä Seilin saarelle ja aina Ominaistenaukolle saakka. Alueen maisema vaihtelee sisäsaariston kapeista salmista laajoihin merellisiin näkymiin, joita luonnehtivat avonaiset vesialueet sekä pienet mutta paikoitellen korkeat ja jyrkkärantaiset kalliosaaret ja -luodot.

Varsinais-Suomen kulttuurimaisemaselvityksessä vuonna 2008 Airisto – Seilin aluetta on esitetty laajennettavaksi Airistolla pohjoiseen Vepsän saarelle sekä Ominaisten aukolle maisematilan rajojen mukaan. Turun seudun maakuntakaavan selvityksen perusteella Ruissalo - Hirvensalon maisema-alueeseen on esitetty lisättäväksi muun muassa Lapilan saari. Maakunnallisten selvityksien perusteella myös valtakunnallisesti arvokkaiden Ruissalo - Hirvensalon maisema-alueen ja Airisto - Seilin maisemanähtävyyden välinen alue on maisemallisesti arvokas ja selvityksissä osoitetut rajaukset ovat olleet päivitysinventointien lähtökohtana.

Päivitysinventointien perusteella alueet on yhdistetty yhdeksi kokonaisuudeksi, Airiston merimaisemaksi.

Airiston merimaisema-alueen rajaus noudattaa myös Turun seudun (vahv. 2004) ja Turun seudun kehyskuntien (vahv. 2013) maakuntakaavan valta-

kunnallisesti, maakunnallisesti tai seudullisesti arvokkaiden maisema-alueiden rajausta. Naantalin Rymättylä ja Luonnonmaan itärantavyöhykkeet muodostavat Airiston merimaisema-alueen länsireunan. Maisema-alueen kokonaispinta-ala on noin 24 000 ha ja rantaviivaa kertyy noin 30 km Rymättylän ja Luonnonmaan rantavyöhykkeellä.

Ympäristö- ja oikeusvaikutukset

Valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitysinventoinnin ympäristöselostuksessa arvioidaan SOVA-lain mukaisia ympäristövaikutuksia. Arvioitavia vaikutuksia ovat suunnitelman toteuttamisesta aiheutuvat luonnonympäristöön, ihmisiin, yhteisöihin ja talouteen kohdistuvat vaikutukset.

Maisema-alueiden päivitysinventoinnin välilliset oikeusvaikutukset syntyvät erityisesti kaavoituksen kautta, maankäytön suunnittelujärjestelmän mukaisesti. Jonkin alueen sisältyminen valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden listaukseen ei pääsääntöisesti aiheuta suoria maanomistajiin kohdistuvia oikeusvaikutuksia. Suoria oikeusvaikutuksia voi kuitenkin syntyä esimerkiksi rakentamisen ja muiden toimenpiteiden lupaharkinnan kautta.

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden (VAT) mukaan maisema-alueiden inventointi otetaan huomioon alueidenkäytön suunnittelun lähtökohtana. Inventoinnissa määritellyt valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet vaikuttavat kaavoitukseen eri kaavamuodoille asetettujen sisältövaatimusten ja ympäristövaikutusten selvitysvelvollisuuden kautta.

Maankäytön suunnittelujärjestelmän lähtökohtana on tarkentuva suunnitelu, jossa valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet sekä yleispiirteiset kaavat, eli maakuntakaava ja yleiskaava, ohjaavat yksityiskohtaisten asemakaavojen suunnittelua. Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden ja yleispiirteisten kaavojen oikeusvaikutukset kohdistuvat erityisesti valtion viranomaisiin ja maakunnalliseen suunnitteluun.

Liitteenä olivat ympäristöministeriön lausuntopyyntö ja kartta valtakunnallisesti arvokkaista maisema-alueista, Airiston merimaisema.

MAANKÄYTTÖPÄÄLLIKKÖ:

Kaavoitus- ja ympäristölautakunta esittää kaupunginhallitukselle, että Naantalin kaupungin lausuntona valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitysinventoinnista lausutaan seuraavaa:

- Päivitysinventoinnin mukaiset rajaukset on perusteltu hyvin.
- Päivitysinventoinnin SOVA-lain mukainen ympäristövaikutusten arviointi sisältää runsaasti käytännön näkökulmia valtakunnallisesti arvokkaan maisema-alueen maankäytön haasteille. Samoin se vahvistaa paikallisia vetovoimatekijöitä, omaleimaisuutta ja luonnon monimuotoisuutta.
- Inventoinnin tuore nykytilan maisemakuvaus vaikutuksi-

neen antaa hyvän lähtökohdan maankäytön tuleville tavoitteille maisema-alueella tai maisema-alueen vaikutusalueella.

- Päivitysinventoinnin kuulemisen tausta-aineisto on perusteellinen ja sitä voidaan pitää riittävänä.
- Valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden ohjaava vaikutus suunnitteluvaiheessa / valmisteluvaiheessa edesauttaa alueiden ominaispiirteiden säilymistä / kehittymistä.

KAAVOITUS- JA YMPÄRISTÖLAUTAKUNTA:

Maankäyttöpäällikön ehdotus hyväksyttiin.

Kaupunginhallitus 14.12.2020 § 398

Kaavoitusarkkitehti Mika Sahlström

Valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitysinventointi, täydentävä kuuleminen

Ympäristöministeriö on pyytänyt 24.11.2020 kannanottoja ja lausuntoja valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitysinventointiin tehtyihin muutoksiin 31.12.2020 mennessä.

Liitteet B1-B2, KH 14.12.2020

Lausuntopyyntö siihen liittyvät asiakirjat ovat luettavissa kokonaisuudessaan osoitteessa:

<https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/Participation?proposalId=468d9434-6d93-479e-b1a3-f1d2ba1b31e9&respondentId=583f1d21-ce9d-4a9b-96a3-a3ff6d3ba7a1>.

Kaupunginhallitus on antanut lausuntonsa valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitysinventoinnista 7.3.2016 § 66. Lausuntokierrokselta saadun palautteen ja täydentävien inventointien perusteella Airiston merimaisemaan, Naantalin osalta ei ole tehty muutoksia.

KAUPUNGINJOHTAJA:

Naantalin kaupunginhallitus toteaa, ettei sillä ole huomautettavaa eikä se anna lausuntoa valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitysinventoinnin, täydentävästä kuulemisesta.

KAUPUNGINHALLITUS:

Kaupunginjohtajan ehdotus hyväksyttiin.